

PIRMASIS TIKSLIŲJŲ MOKSLŲ
ŽURNALAS „VESTNIK MATEMATIČESKICH NAUK“

LIBERTAS KLIMKA

1860—63 metų laikotarpiu Vilniuje buvo leidžiamas pirmasis Rusijos tikslųjų mokslų periodinis žurnalas „Vestnik matematičeskich nauk“ Jo redaktorius — Vilniaus astronomijos observatorijos direktoriaus padėjėjas, žymus astrofizikas ir kultūros veikėjas Matvejus Gusevas (1826—1866). Leidinio pavadinimas buvo traktuojamas plačiaja prasme: žurnalas skirtas ir tiems mokslams, kurie taiko matematinius metodus. Tad pagal leidinio skyrius čia taip pat apžvelgiamos mechanikos, astronomijos ir geodezijos, fizikos ir fizinės geografijos naujienos. Žurnale buvo publikuojami originalūs matematikos bei išvardytų sričių mokslo darbai ir itin vertingos užsienio mokslininkų darbų apžvalgos, referatai, bibliografinės rodyklės. Didesnius straipsnius nutarta spausdinti originalo kalba, taigi pasitaiko darbų vokiečių, prancūzų kalbomis. Neabejotinai šis leidinys atitiko tuometinį mokslo raidos etapą, laikmečio dvasią ir buvo naudingas plečiant bendradarbiavimą tarp Vakarų Europos ir Rusijos mokslininkų. Kartu „Vestnik matematičeskich nauk“ — vertingas mūsų krašto mokslo istorijos šaltinis: jame atsispindi Vilniaus mokslo visuomenės interesų ratas, čia aptinkame žinių apie Vilniaus astronomijos observatorijos įrangą ir veiklą.

Visi išleistieji žurnalo numeriai (jie saugomi TSRS Mokslų Akademijos bibliotekoje Leningrade) buvo sukomplektuoti į du tomus. Pirmajame iš jų yra 24 numeriai — 198 puslapiai. Antrasis prasideda 25-uoju, o baigiasi 40-uoju numeriu — iš viso 128 puslapiai. Leidinys buvo spausdinamas in 4^o formato;

kiekvienas numeris — po 8 puslapius, o tekstas perskirtas į dvi skiltis. Tikslaus periodiškumo nebuvo laikomasi: eiliniai numeriai išleidžiami sukaupus pakankamai medžiagos. Kai kada išeidavo dvigubų, net trigubų numerių: 5 ir 6, 12 ir 13, 22, 23 ir 24, 26 ir 27, 28 ir 29, 32 ir 33, 35 ir 36, 38 ir 39. Abiejų tomų gale yra po specialų priedą — tai svarbiausių užsienio periodinių leidinių straipsnių abėcėlinė bibliografinė rodyklė. M. Gusevo parašytoje pratarmėje nurodyti žurnalo tikslai ir perspektyvos, pateiktas bendradarbių bei rėmėjų sąrašas. Pastarųjų tarpe išvardyti žymūs to meto mokslininkai: Tartu universiteto profesorius I. Medleris, Gotos observatorijos direktorius P. Hansenas, Maskvos universiteto profesorius N. Liubimovas, Kazanės universiteto profesorius M. Kovalskis, Miuncheno universiteto profesorius P. Zaidelis, Karaliaučiaus universiteto profesorius K. Liuteris, Kaukazo trianguliacijos viršininkas, Vilniaus universiteto auklėtinis I. Chodzka ir kt.

Leidinio pasirodymą sąlygojo objektyvūs mokslo raidos dėsningumai. XIX šimtmečio viduryje, sparčiai plėtojantis mašininėi gamybai, vis daugiau domimasi praktinėmis mokslo šakomis — taikomąja matematika, eksperimentine fizika. Kartu mokslas liaujasi buvęs „išrinktųjų kastos“ privilegija. Į mokslinę veiklą įsitraukia vis daugiau aukštųjų ir technikos mokyklų dėstytojų, gimnazijos mokytojų, kitų įstaigų darbuotojų. Rusijos mokslininkai savo darbus tuomet skelbdavo dviejuose periodiniuose leidiniuose: Peterburgo Mokslų Akademijos „Zapiski“ (išeidavo

neregulariai) ir Kazanės universiteto „Učenyje zapiski“. Abiejuose galėjo bendradarbiauti tik šių mokslo įstaigų nariai. Tad vis gausėjantis Rusijos mokslo darbuotojų būrys, ypač jaunimas, viduriniųjų mokslo įstaigų dėstytojais, praktiškai neturėjo galimybių pateikti svarstyti savo darbo rezultatų. Antra vertus, Rusijos mokslo visuomenei labai trūko bibliografinio šaltinio, kuriame būtų apžvelgtos mokslo naujovės iš sparčiai besisteigiančių užsienio mokslo centrų. Asmeniniais moksliniais kontaktais gaunamos žinios jau nebegalėjo patenkinti informacijos poreikių. Spręsti iškilusius uždavinius ėmėsi iniciatyvus ir darbštus Vilniaus astronomas M. Gusevas, išleisdamas pirmąjį Rusijos imperijoje tikslųjų mokslų žurnalą. Neatsitiktinai ši mintis subrendo būtent Vilniuje — tuometinėje imperijos Vakarų krašto provincijoje. Čia tebebuvo gyvos universitetinio miesto tradicijos, išliko ryšių su užsienio mokslininkais. Ypač aktyvi buvo Vilniaus astronomijos observatorijos veikla, kuriai būdingas naujų tyrimo objektų ir metodų ieškojimas. Čia randasi ir astrofizikos užuomazgos¹.

Verta plačiau apžvelgti žurnalo leidėjo gyvenimo ir veiklos kelią², nes jo moksliniai interesai turėjo įtakos aprašomojo leidinio pobūdžiui bei tematikai. M. Gusevas gimė 1826 m. Viatkoje (dabartiniame Kirove) pirklio šeimoje. Baigęs gimtajame mieste gimnaziją, jis įstojo į Kazanės universiteto filosofijos fakultetą, matematikos skyrių. Čia dėstė žymūs XIX šimtmečio rusų mokslininkai — matematikas N. Lobačevskis, astronomas I. Simonovas. 1847 m. gabus jaunuolis baigė astronomijos specializacijos studijas kandidato laipsniu ir buvo apdovanotas sidabro medaliu. Universiteto vadovybė paliko M. Gusevą dirbti muziejuje. 1848 m. jis atliko pirmąjį savarankišką mokslinį darbą — astronominiu būdu nustatė Viatkos miesto geografinę padėtį³. Tokie matavimai tuomet buvo labai aktualūs: išliko kartografijos ir geodezijos svarba ūkiniam šalies gyvenimui. Ir tolesnėje savo mokslinėje veikloje M. Gusevas neapleido šio baro. 1848—50 m. jaunas dėstytojas skaitė fizikos kursą medicams, taip pat fizines geografijos paskaitas. 1850 m. jis siunčiamas stažuotis į Pulkovo observatoriją — tuometinį astronomijos mokslo Rusijoje centrą, vadovaujamą įžymiojo V. Struvės. Kitų metų vasarą M. Gusevas kartu su Kazanės profesoriais stebėjo Saulės užtemimą Berdianske; ten jis nustatė ir šio geografinio punkto koordinatas.

M. Gusevo moksliniai gabumai, energija ir entuziazmas neliko nepastebėti. 1852 m. jis paskiriamas Vilniaus astronomijos observatorijos direktoriaus padėjėju⁴. Čia prabėgo brandžiausi jo kūrybos metai. Atvykęs į Vilnių, M. Gusevas tuoj pat pasinėrė į mokslinę veiklą. Įdomu pažymėti, kad savo, kaip astronomo, darbą jis pradėję išsamiai susipažindamas su Vilniaus observatorijos istorija. Ir dabar galime pasižliaugti jo studija⁵, parašyta 1853 m., naudojantis turtinga archyvine medžiaga. Tai vienas iš vertingiausių šaltinių

¹ Kilmka L. Astronomija Lietuvoje // Mokslas ir technika.— 1982.— Nr. 10.— P. 30—33.

² Перель Ю. Т. Матвей Матвеевич Гусев // Астр. журнал.— 1952.— Т. 29.— Вып. 4.— С. 490—494; Беспамятных Н. Д. Матвей Матвеевич Гусев — ученый и просветитель // Исследования по математике.— Гродно, 1966.— С. 40—73.

³ Гусев М. Отчет об определении географического положения г. Вятки // Ученые записки Казанского университета.— 1850.— Т. 1.— С. 30—64.

⁴ Uždarius universitetą 1832 m., Vilniaus astronomijos observatorija buvo pavaldi Pulkovui. Jai vadovavo V. Struvės mokini iki 1854 m.— E. Fusas, 1854—1864 m. laikotarpiu — E. Sableris, vėliau — M. Gusevas.

Гусев М. Столетнее существование Виленской Астрономической Обсерватории // Памятная книжка Виленской губернии на 1853 год.— Вильно, 1853.— С. 68—105.

apie senosios Vilniaus observatorijos prietaisus ir mokslo laimėjimus. Darbas buvo skirtas observatorijos šimtmečio jubiliejui. Jį palankiai įvertino Rusijos mokslinė visuomenė. Pavyzdžiui, Svetimo ministerijos žurnalas vietoj recenzijos beveik ištaisai perspausdino studijos turinį. M. Gusevas daug talkino leidžiant Vilniuje kalendorius. Už šį darbą 1853 m. jam buvo pareikšta oficiali padėka ir paskirtas piniginis paskatinimas. 1856 m. jis išvertė į rusų kalbą A. Humbolto veikalą „Kosmosas“ astronominį tretįjį tomą⁶. Vertėjo triušą palankiai įvertino pats autorius⁷. 1855 m. Vilniuje visuomenės pastangomis įkuriamą Archeologinė komisija, kurios tikroju nariu išrenkamas ir M. Gusevas. Jis tampa taip pat redakcinio komiteto nariu, kartu su A. Kirkoru atsakingu už rusišką komisijos leidinio „Užrašai“ dalį⁸. Kaip šios komisijos narys, astronomas atliko labai svarbius senojo lietuvių Mėnulio kalendoriaus tyrinėjimus⁹. Tai, ko gero, pirmasis bandymas mūsų kultūros istorijoje kompleksiskai spręsti problemą, pasitelkiant ir tikslųjų mokslų metodiką, pirmasis drąsus žingsnis per ribojantį disciplinų paradigmos barjerą. Savo darbe M. Gusevas šifravo kalendorinius simbolių, rimtai gilindamasis į lietuviškų mėnesių pavadinimų etimologiją. Taip pat žinoma, kad astronomas domėjosi mediniais runų kalendoriais, saugotais Senienų muziejuje Vilniuje. Deja, jo pranešimo Archeologinės komisijos posėdyje medžiaga liko nepaskelbta. M. Gusevo rūpestių buvo pagamintos geros šių kalendorių kopijos, nes originalai 1857 m. buvo perduoti Kijevo universiteto bibliotekai. Kopijos

su įrašais M. Gusevo ranka išliko iki mūsų dienų ir dabar eksponuojamos LTSR istorijos ir etnografijos muziejuje Vilniuje. Tiriant runų kalendorius, išryškėja vietinės kilmės požymių. Tad astronomo dėka buvo išsaugoti labai vertingi kultūros paminklai.

Ne kartą M. Gusevui teko važiuoti į Pulkovą koordinuoti naujas Vilniaus astronomijos observatorijos darbų kryptis. Plėtėsi jo moksliniai ryšiai su užsieniu: 1854 m. jis dalyvavo vokiečių gamtos tyrinėtojų suvažiavime Karaliaučiuje, o 1858 m. dvejiems metams išvyko stažuotis į Vokietijos, Prancūzijos ir Anglijos observatorijas. Ši kelionė buvo svarbi tolesnei M. Gusevo mokslinei ir leidybinei veiklai. Užmegzti ryšiai su anglų mokslininku V. Delariu inspiravo novatoriškus Saulės paviršiaus tyrimus (1864 m. Vilniaus observatorija išigijo antrąjį pasaulyje šio astronomo konstrukcijos heliografą). V. Delariu padovanojo M. Gusevui ir Mėnulio fotografijų rinkinį. Jas tyrinėjant, pavyko nustatyti tikslią Mėnulio formą ir palyginti su teoriškai apskaičiuotąja¹⁰. Keliaudamas po užsienį, M. Gusevas gerai susipažino su leidybine veikla, įsitikino periodinių žurnalų ir bibliografinių apžvalgų nauda mokslo plėtojei. Tad neabejotina, kad leidinio „Vestnik matematičeskich nauk“ idėja subrendo šios kelionės metu. Pavyzdžiui, kaip pažymi pratarmėje pats leidėjas, jis emė populiarių astronomų žurnalą „Astronomische Nachrichten“, leidžiamą Altonoje. Pirmasis „Vestnik matematičeskich nauk“ numeris buvo išspausdintas 1860 m. gruodžio 20 d. A. Marcinovskio spaustuvėje. Tačiau aktualaus ir labai reikalingo

⁶ Гумбольдт А. Космос: Опыт физического мироописания.— М., 1863.— Ч. III.

⁷ Бирман К. Р. Александр Гумбольдт и его место в истории астрономии // Историко-астрономические исследования.— М., 1983.— Вып. 16.— С. 163—171.

⁸ Залески. Виленская археологическая комиссия.— Вильно, 1856.

⁹ Гусев М. Древний литовский календарь // Известия имп. археологического общества.— 1856.— Т. 5.— Вып. 5.— С. 336—354.

¹⁰ Пономарев Д. Н. Зарождение и развитие фотографической астрономии в России // Историко-астрономические исследования.— М., 1978.— Вып. 14.— С. 201.

leidinio kelias buvo neilgas. Po 1863 m. sukilimo dėl nepalankios politinės situacijos jo leidyba nutrūko. Caro vyriausybė draudė palaikyti bet kokią kultūrinę „maištingosios“ provincijos iniciatyvą. Prisidėjo ir kitos priežastys. M. Gusevui nepavyko gauti Peterburgo Mokslių Akademijos paramos, nepaisant palankios akademiko N. Čebyševo recenzijos. Metinė žurnalo prenumerata buvo gana brangi (5 rubliai sidabru), todėl prenumeratorių skaičius neviršijo nė šimto. Savo ruožtu tai neleido padidinti tiražo ir išpopuliarinti žurnalo. Darbų apimtis ir užmojai buvo per dideli net tokiam veikliam žmogui kaip M. Gusevas. Seko ir jėgos. Pašlijus sveikatai, jis išvažiavo gydytis į Berlyną ir mirė ten 1866 m., nesulaukęs nė keturiasdešimties. Kaip paminklas žymiajam mokslininkui liko gražiai pradėti darbai, kurių dažnas gali didžiulis epitetu „pirmasis“ M. Gusevas pelnytai laikomas vienu iš Rusijos astrofizikos pradininkų. Mokslo pasaulis ir Vilniaus visuomenė prisimena jį kaip darbštumo, kūrybingumo, pagarbos kultūrinėms aplinkos tradicijoms pavyzdį. Žurnalo „Vestnik matematičeskich nauk“ struktūra buvo kruopščiai apgalvota. Leidinys buvo suskirstytas dalimis pagal mokslo šakas, o dar smulkiau — skyriais pagal publikacijų pobūdį. Ateityje, kaip nurodoma pratarinėje, leidinio programa galėjo tapti siauresnė, kryptis — tikslingesnė. M. Gusevas tarsi numatė būsimą vis smulkėjančią mokslų specializaciją. Pirmajame tome išspausdinti 27 matematikos, 2 — mechanikos, 1 — astronomijos ir geodezijos darbas. Čia nebuvo nė vieno fizikos ir fizinės geografijos darbo. Visa tai tilpo pirmajame originaliųjų mokslo darbų skyriuje. Antrasis skyrius skirtas bibliografinėms užsienio literatūros apžvalgoms; jų išspausdinta: matematikos — 26, mechanikos — 11, astronomijos ir geodezijos — 28, fizikos ir fizinės geografijos — 47. Trečiajame skyriuje ap-

tartos įvairios mokslo aktualijos pagal šalies ir užsienio mokslininkų publikacijas periodikoje bei asmeninėje korespondencijoje. Čia taip pat buvo skelbiami uždaviniai skaitytojams. Į ketvirtąjį skyrių įtraukti populiarūs ir taikomojo pobūdžio straipsniai; iš matematikos srities — 15, mechanikos — 4, astronomijos ir geodezijos — 14, fizikos ir fizinės geografijos — 2. Panašios sudėties yra ir antrasis tomas, tik originaliųjų darbų skyriuje padaugėjo fizikos ir astronomijos straipsnių (4 ir 3). Tad žurnalas neabejotinai buvo bibliografinis. Rengiant II—IV skyrių medžiagą, didžiąją darbo dalį atliko pats M. Gusevas. Tikėtai astronomijos bibliografiją jam padėdavo rinkti Pulkovo astronomas A. Savičius, o fizikos — Vilniaus bajorų instituto mokytojas K. Čechovičius. Žurnale keletą straipsnių paskelbė žinomi mokslininkai — akademikas N. Čebiševas ir Maskvos universiteto profesorius N. Brašmanas. Leidinyje savo mokslinę karjerą labai aktyviai pradėjo N. Bugajevas — būsimasis Maskvos universiteto matematikos profesorius. Po keletą matematikos darbų publikavo Minsko gimnazijos mokytojas A. Žbikovskis, Kazanės gimnazijos mokytojas L. Iznoskovas, Peterburgo artilerijos mokyklos dėstytojas P. Roščinas, Maskvos gimnazijos mokytojas E. Sabininas, Peterburgo studentas N. Kocijevskis. Kitų originaliųjų matematikos straipsnių autoriai — K. Neimanas, A. Popovas, M. Vaščienka-Zacharčėna, P. Romeris, A. Savičius, G. Time, H. Šreteris, I. Rachmaninovas. Reikia pripažinti, kad dauguma čia publikuotų darbų buvo gana vidutinio lygio. Dažniausiai pateikiami nauji būdai žinomiems uždaviniams spręsti. Pasigendama darbų iš geometrijos, tikimybių teorijos ir kitų aktualių sričių. Tačiau gana įdomūs fizikos darbai, nors jų ir negausu. Peterburgo universiteto profesorius, Rusijos fizikų ir chemikų draugijos pirminkas F. Petruševskis išspausdino dar-

bą „Tiesioginis magneto polių nustatymas“ (savo disertacijos tema). Demidovo licejaus mokytojas M. Okatovas nagrinėjo energijos tvėrmės dėsnį šiluminiuose procesuose, remdamasis V. Tomsonu ir G. Kirchhovu. Pažymėtini vilniškio K. Čechovičiaus eksperimentiniai darbai tiriant elektros srovės tekėjimą nehomogenine terpe ir galvaninę metalų poliarizaciją (Nr. 13). Kiti šio autoriaus darbai skirti meteorologijai (Nr. 6, Nr. 35 ir 36). Fizikos naujienų apžvalgoje pranešama apie pirmuosius spektroskopijos laimėjimus, šiluminių variklių teoriją, elektros srovės tekėjimo įvairiose aplinkose dėsningumą, galvaninių šaltinių tyrimus, banginės optikos reiškinius, šviesos greičio matavimus, Doplerio efekto eksperimentinį patvirtinimą ir kt. Informacija imta iš pagrindinių užsienio žurnalų, išsamiausiai atspindinčių to meto aktualijas. Jų sąrašas pateiktas antrojo tomo pabaigoje. Mokslo istorijai svarbios leidinyje paskelbtos pirmosios žinios iš garsiosios I. Chodzko (Vilniaus universiteto auklėtinio) Kaukazo trianguliacijos (Nr. 1, Nr. 28 ir 29). Taigi mūsų tėvynainis tolydžio palaikė ryšius su gimtuoju Vilniaus kraštu.

Pats M. Gusevas žurnale išspausdino 9 straipsnius ir 25 referatus, nemažai papildymų, pastabų, komentarų, uždavinių. Originalieji jo darbai skirti atmosferos fizikai ir astronomijos metodologijai. Tai „Apie vietinių sąlygų įtaką audrų susidarymui“ (Nr. 1), „Vilniaus observatorijos galvaninio registro aprašymas“ (Nr. 4), „Galvaninio registro aprašymas“ (Nr. 32 ir 33), „Geometrinis trijų materialų taškų sąveikos nagrinėjimas“ (Nr. 40). Įdomu pažymėti, kad žurnale M. Gusevas nepublikavo savo astronominio darbo rezultatų. Visi išvardyti straipsniai yra taikomojo pobūdžio. Juose rasime iš kelių šaltinių nežinomas informacijos apie XIX a. antroje pusėje Vilniaus obser-

vatorijoje naudotus prietaisus, apie M. Gusevo pastangas patobulinti astrometrinių matavimų tikslumą, taikant elektrinį chronografą. Pastarąjį astronomas užsakė pagaminti žinomai Simenso ir Halskės firmai, lankydamasis Gotos observatorijoje. Kartu M. Gusevas pasiūlė keletą techninių patobulinių, iš esmės gerinančių nebrangaus ir patogaus vartoti prietaiso darbą. Beje, jis taip pat nurodė, kad chronografu galima sėkmingai matuoti geografinės ilgumos skirtumus tarp telegrafo linija sujungtų vietovių. M. Gusevo idėjas palankiai įvertino mokslo visuomenė: Altonas, Leipgis ir Gotos observatorijose buvo įrengti patobulinti chronografai. Vilniaus observatorijos veiklą liečia ir M. Gusevo paskelbta Saulės fizinės sandaros tyrimų apžvalga (Nr. 8, Nr. 11, Nr. 18, Nr. 23). Čia kritiškai apibendrintas žinių lygis, aptarti klausimai, spėjimai prieš pradant Vilniuje Saulės dėmių dinamikos stebėjimus. Kaip žinia, šiam tikslui mūsų observatorijoje pirmą kartą pasaulyje buvo pritaikytas fotografinis metodas (didelis Saulės fotonegatyvų archyvas išliko iki mūsų dienų). Keletas užsienio mokslininkų straipsnių taip pat tiesiogiai susiję su naujomis Vilniaus observatorijos darbo kryptimis. Fotometrijos pradininkas K. Ciolneris išdėstė bendrosios šviesulių fotometrijos pagrindus (1863 m. observatorija pradėjo naudoti jo patobulintą fotoheliografą), Gotos observatorijos direktorius P. Hansenas aprašė J. Repsoldo konstrukcijos ekvatorialo ir meridianinio skritulio taikymo matematinius principus (analogiškos paskirties prietaisų turėjo ir vilniškė observatorija), Tartu astronomas I. Medleris pateikė Saulės spektro tyrimo užtemimo metu metodiką, Š. Delonė išdėstė Mėnulio judėjimo teoriją, V. Delariu rašė apie fotografijos taikymą astronomijoje (prisiminkime M. Gusevo fotografinius Mėnulio formos tyrimus). Žinutės Nr. 5 ir Nr. 6 pranešė apie ren-

giamą ekspediciją Žemės meridiano lankui nuo Skandinavijos iki Besarabijos matuoti. Šio svarbaus geodezinio eksperimento metu buvo nustatyta Žemės elipsoido forma. Darbuose labai aktyviai dalyvavo Vilniaus astronomai.

1985 m. pažymėjome pirmojo tikslųjų mokslų periodinio žurnalo 125 metų sukaktį. Nors ir labai neilgai trukusi jo leidyba neliko be pėdsako. „Vestnik matematičeskich nauk“ parengė dirvą vėlesnei tikslųjų mokslų periodikai, tapo bibliografinio leidinio pavyzdžiu.

Vilniaus inžinerinio statybos instituto
Fizikos katedra

Reikšminga ir tai, kad šiame žurnale atsispindi plati tikslųjų mokslų naujienų bei aktualijų panorama labai svarbiu mokslo raidos etapu (išryškėjus taidomojo aspekto svarbai, mokslo laimėjimus imta tiesiogiai diegti į gamybą, padidėjo visuomenės domėjimasis mokslu naujienomis). Šiame leidinyje pateikta ir vertingų žinių apie Vilniaus astronomijos observatorijos naujų darbo krypčių brendimą, Vilniaus mokslinės visuomenės interesus.

Įteikta 1985 m. balandžio mėn.

**«ВЕСТНИК МАТЕМАТИЧЕСКИХ НАУК» — ПЕРВЫЙ ЖУРНАЛ
ПО ТОЧНЫМ НАУКАМ**

ЛИБЕРТАС КЛИМКА

Резюме

Исполнилось 125 лет со дня издания в Вильнюсе первого периодического журнала по точным наукам. Его редактором был видный ученый-астрофизик деятель культуры Матвей Матвеевич Гусев (1826—1866). В журнале печатались оригинальные работы, библиографические обзоры, научные известия по литературным источникам и личной корреспонденции издателя, а также популярные статьи по математике, механике, астрономии и геодезии, физике и физической географии. Всего

в течение 1860—1863 гг. было издано 40 номеров.

В работе рассмотрена история издания, структура и содержание журнала, круг его авторов, научный уровень публикаций. Значение «Вестника» как источника истории науки заключается в отражении развития точных наук в важный период становления прикладных и экспериментальных направлений; журнал также дает много информации о формировании новой тематики исследований Вильнюсской астрономической обсерватории.

**THE FIRST JOURNAL ON EXACT SCIENCES
“VESTNIK MATEMATIČESKICH NAUK”**

LIBERTAS KLIMKA

Summary

The content, structure and the history of the first periodic journal of exact sciences in Russia, published by astronomer Matvei Gusev (1826—1866) in Vilnius at 1860—63, is considered. The first volume contained 25 numbers (198 pages) and the second one—16 numbers (128 pages). Each of the numbers was divided into four chapters for original, bibliographic, review and

popular papers. The subject programme of the journal consisted of mathematics, mechanics, astronomy and geodesy, physics and physical geography. The “Vestnik matematičeskich nauk” also is a valuable source on the new astrophysical trends in the investigations and the arrangement of Vilnius’ observatory.